

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
  - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;

- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
  - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
  - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
  - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
  - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
  - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 61 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken. Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit de oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van drie scorepunten voor het hele examen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opmerking

Algemene regel 3.6 is ook van toepassing als gevraagd wordt een gegeven antwoord toe te lichten, te beschrijven en dergelijke.

Opgave 1

---

1 maximumscore 2

ja

Een toelichting waaruit blijkt dat de financiering via premies wijst op een omslagstelsel en de financiering via een fonds op een kapitaaldeckingsstelsel.

2 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat de verhoging van de ingangseleeftijd voor de OW met 1 maand pas na 24 jaar volledig uitwerkt, terwijl dit in het voorstel van partij A al na 14 jaar (2025 – 2011) het geval is en het in deze 14 jaar gaat om een steeds groter wordende groep.

3 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

OW van 65 tot 70 jaar $\rightarrow 5 \times 12 \times 1.050 = \text{€ } 63.000$

Bij het ABO komt er elk jaar $\frac{1.025 - 525}{7} = \text{€ } 75$ bij.

Dus $((525 (63 \text{ jr.}) + 600 (64 \text{ jr.}) + 675 (65 \text{ jr.}) + 750 (66 \text{ jr.}) + 825 (67 \text{ jr.}) + 900 (68 \text{ jr.}) + 975 (69 \text{ jr.})) \times 12 = \text{€ } 63.000$

4 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat werkgevers, omdat het ABO al voor een zeker inkomen zorgt, oudere werknemers een lager loon kunnen bieden, zodat de vraag naar arbeid toeneemt.

Opgave 2

---

5 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat indien de export groter is dan de import het saldo lopende rekening van China positief is, waardoor per saldo dollars naar China toestromen en de valutareserve toeneemt. Deze valutareserve wordt door de CCB belegd in Amerikaanse staatsobligaties.

6 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat de aankoop van Amerikaanse staatsobligaties zorgt voor aanbod van yuan / vraag naar dollars, hetgeen de vraag naar yuan / aanbod van dollars als gevolg van het overschot op de lopende rekening compenseert.

7 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat in dat geval de hoge vraag naar de yuan in combinatie met het lage aanbod ervan zal leiden tot een koersstijging van de yuan. Hierdoor zal de import toenemen en de export afnemen, waardoor per saldo de toestroom van valuta afneemt, zodat de valutareserve minder snel zal groeien / gelijk zal blijven.

8 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat de verkoop van de staatsobligaties zal leiden tot een sterke toename van het aanbod van dollars, als China de ontvangen dollars op de wereldmarkt aanbiedt. Hierdoor zal, bij het ontbreken van een vaste koppeling, de koers van de dollar (ten opzichte van de yuan) dalen, hetgeen Chinese producten duurder maakt, waardoor de export (naar de VS) afneemt.

Opgave 3

---

9 maximumscore 8

Te beoordelen onderdeel:

- a Het tegengestelde effect dat aansluiting bij de EU kan hebben op twee van de vijf doelstellingen met betrekking tot de Islandse economie is, in combinatie met twee kenmerken, juist uitgewerkt.

Te denken valt aan de eerste en derde doelstelling, omdat het opheffen van de invoerrechten voor goederen uit de EU als gevolg van de aansluiting bij de EU weliswaar leidt tot meer import en dus een beperking van de overbesteding, maar ook tot een groter tekort op de lopende rekening.

b

vóór het regeringsvoorstel

Deze keuze is juist uitgewerkt op basis van drie van de vijf doelstellingen met betrekking tot de Islandse economie en de gegeven kenmerken.

Te denken valt aan:

- dat het opheffen van de invoerrechten tot meer import kan leiden uit de EU, waardoor de overbesteding kan worden verminderd (doelstelling 1).
- dat het wegvallen van (binnen)grenzen de arbeidsmobiliteit kan bevorderen, waardoor de spanning op de Islandse arbeidsmarkt kan verminderen (doelstelling 2).
- dat de wisselende veranderingen in vraag naar / aanbod van arbeid als gevolg van seizoeninvloeden beter kunnen worden opgevangen door tijdelijke werknemers uit de andere EU-landen / tijdelijke werkgelegenheid in de andere EU-landen (doelstelling 2).
- dat de vervanging van de kroon door de euro het vergelijken van prijzen makkelijker kan maken, zodat de export kan toenemen en het tekort op de lopende rekening kan verminderen (doelstelling 3).
- dat de lagere rentestand die het gevolg is van de monetaire eenwording, investeringen en daarmee innovatie kan bevorderen (doelstelling 4).
- dat het beperken van de visvangst op lange termijn goed is voor het behoud van natuurlijke rijkdom en daarmee de duurzame groei van de economie van Island kan bevorderen (doelstelling 5).

vóór het voorstel van de oppositie

Deze keuze is juist uitgewerkt op basis van drie van de vijf doelstellingen met betrekking tot de Islandse economie en de gegeven kenmerken.

Te denken valt aan:

- dat het opheffen van de invoerrechten door de EU de export van Island naar de EU kan vergroten en daarmee de overbesteding kan versterken (doelstelling 1).
- dat de, met de invoering van de euro gepaard gaande, monetaire eenwording kan leiden tot een lagere rentestand die de overbesteding kan versterken (doelstelling 1).
- dat de, met de invoering van de euro gepaard gaande, monetaire eenwording kan leiden tot een lagere rentestand die de overbesteding kan versterken en daarmee de spanning op de arbeidsmarkt kan vergroten (doelstelling 2).
- dat het opheffen van invoerrechten voor landen uit de EU de import van Island kan stimuleren, waardoor het tekort op de lopende rekening groter wordt (doelstelling 3).
- dat de verruiming van de arbeidsmarkt van Island kan leiden tot lagere loonkosten per eenheid product, wat de investeringen en daarmee innovatie kan afremmen (doelstelling 4).

Opmerking

Noteer voor onderdeel a 0, 1 of 2 scorepunten en noteer bij b voor elk argument 0, 1 of 2 scorepunten:

0 → (vrijwel) geheel fout

1 → bij twijfel

2 → (vrijwel) geheel goed

Indien het gebruikte aantal woorden teveel afwijkt van de eis en/of het betoog geen doorlopend verhaal is

–1

Opgave 4

10 maximumscore 4

- Een voorbeeld van een juist ingevulde tabel is:

	Y	B	Y – B	OV	Y + OV
eerste kwartiel	60	10,8	49,2	28	88
vierde kwartiel	240	105,6	134,4	20	260

2

- Een voorbeeld van een juiste conclusie is:
Een conclusie waaruit blijkt dat bij de belastingheffing het verschil tussen de hoge en lage inkomens sterker afneemt dan dat bij de inkomensoverdrachten het geval is, doordat de verhouding van het eerste kwartiel ten opzichte van het vierde kwartiel bij belastingheffing kleiner is dan bij de inkomensoverdrachten

2

11 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

Het gaat om het eerste en tweede kwartiel die samen

$$\frac{(60 - 10,8 + 28) + (120 - 0,24 \times 120 + 25)}{485} \times 100\% = 39,9\% \text{ van het}$$

secundaire inkomen ontvangen.

12 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat de stimulerende werking die uitgaat van de belastingverlaging voor het derde en het vierde kwartiel groter is dan remmende werking die uitgaat van de belastingverhoging voor het eerste en tweede kwartiel, doordat het eerste en het tweede kwartiel samen een kleiner deel van het nationale inkomen hebben dan het derde en vierde kwartiel samen.

13 maximumscore 2

tussen de primaire en secundaire verdeling in de uitgangssituatie

Een voorbeeld van een juiste toelichting is:

Een toelichting waaruit blijkt dat door de instelling van het uniforme tarief de verdeling schever wordt dan de secundaire verdeling in de uitgangssituatie, maar dat het nivellerend effect van de inkomensoverdrachten er voor zorgt dat de nieuwe secundaire verdeling rechter is dan de primaire verdeling.

Opmerking

Uitsluitend 2 of 0 scorepunten toekennen.

Opgave 5

---

14 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat de deeltijdwerkloosheidswet er toe leidt dat werknemers in een door de crisis getroffen bedrijf geen, of een te lage prikkel krijgen elders te gaan solliciteren / een bij- of omscholingscursus te volgen.

15 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$(0,0235 - 0,0055) \times (1,2 - 0,8) \text{ miljoen} \times 0,52 \times 110.000 = \text{€ } 411,84 \text{ (€ } 412) \text{ miljoen}$

16 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat als maatregel B wordt uitgevoerd, het netto besteedbaar inkomen en de bestedingen afnemen, in een periode waarin de vraag toch al afneemt.

17 maximumscore 2

conjuncturele werkloosheid

Een voorbeeld van een juiste toelichting is:

Een toelichting waaruit blijkt dat door de (tijdelijke) afname van de bestedingen de productie daalt, waardoor de werkgelegenheid afneemt.

18 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat doordat woningeigenaren een groter deel van hun inkomen sparen, zij de ruimte hebben om de daling van het netto inkomen (ten gevolge van de verhoging van het fictieve inkomen) op te vangen, zodat dit niet / nauwelijks leidt tot een daling van de consumptie / bestedingen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 6

---

19 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat extra inkomen als gevolg van het efficiënter werken geheel aan een zzp'er toevalt / het verlies aan inkomen geheel door een zzp'er gedragen moet worden.

20 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat de loonquote daalt doordat de loonsom (de teller) daalt met het bedrag dat de zzp'ers ontvangen, terwijl de toegevoegde waarde / de som van de primaire inkomens (de noemer) met hetzelfde bedrag daalt.

21 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat een zzp'er minder belasting hoeft te betalen dan een werknemer (doordat de aftrekposten zijn belastbaar inkomen verlagen), zodat de heffingskorting een groter deel van de te betalen belasting vormt.

22 maximumscore 3

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- belastbaar inkomen $\rightarrow 0,895 \times (0,88 \times 32.000 - 9.251) = \text{€ } 16.924$ 1
- belasting $\rightarrow 0,3 \times 16.924 - 2.511 = \text{€ } 2.566$ 1
- belastingdruk $\rightarrow \frac{2.566}{32.000} \times 100\% = 8\%$ 1

Opgave 7

---

23 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:
de stijging van de arbeidsinkomensquote

Een toelichting waaruit blijkt dat een groter deel van de toegevoegde waarde toevalt aan arbeid, doordat bij een krappe arbeidsmarkt de lonen relatief sterker stijgen dan de overige inkomens.

24 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat in dat geval de som van de pacht- en de rentequote sterker moet dalen dan dat de winstquote stijgt.

25 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

index arbeidsproductiviteit $\frac{100 - 4,7}{100 - 2} \times 100 = 97,2$

een verandering van $-2,8\%$

26 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste argument zijn:

- Een argument waaruit blijkt dat de in het bedrijf opgedane kennis en ervaring verdwijnen indien de werknemer ontslagen wordt / dat bij het aantrekken van de conjunctuur gebruikgemaakt moet worden van onervaren werknemers.
- Een argument waaruit blijkt dat werkgevers verwachten dat de krimp van de economie van korte duur zal zijn en niet het risico willen lopen dat bij het aantrekken van de conjunctuur gebruikgemaakt moet worden van onervaren werknemers.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per school in het programma WOLF.
Zend de gegevens uiterlijk op 24 juni naar Cito.